

เหตุผลในการวินิจฉัยคดี (Ratio Decidendi)

สุโรจน์ จันทรพิทักษ์*

ปัญหาว่าศาลวินิจฉัยคดีได้ยุติธรรมหรือรับฟังข้อเท็จจริงได้ถูกต้องตรงความเป็นจริงหรือไม่ เพียงใดนั้น เป็นประเด็นที่ถกเถียงกันเสมอ โดยเฉพาะในคดีที่มีข้อเท็จจริงคลุมเครือและยากที่จะให้เชื่อไปในทางใดทางหนึ่งตามพยานหลักฐานของคู่ความแต่ละฝ่าย เหตุผลในการวินิจฉัยคดีของศาลจึงไม่ใช่เรื่องง่าย และเป็นตรรกะที่สังคมอาจรับรู้ได้โดยสามัญสำนึก (Common Sense) แม้เหตุผลที่ศาลหยิบยกขึ้นวินิจฉัยจะไม่มีสูตรสำเร็จตายตัวเพราะเป็นเหตุผลในแต่ละคดี แต่เหตุผลนั้นต้องอยู่ในระดับมาตรฐานถึงขนาดที่วิญญูชนเชื่อว่าความจริงเป็นเช่นนั้น และยอมรับในเหตุผลนั้นได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๐๗/๒๕๓๖ เหตุเกิดในเวลากลางคืนผู้เสียหายอ้างว่าเห็นและจำหน้าคนร้ายได้ ในขณะที่คนร้ายขับรถจักรยานยนต์แข่งรถจักรยานยนต์คันที่ผู้เสียหายนั่งซ้อนท้าย ป. มาโดยอาศัยแสงไฟรถจักรยานยนต์ของผู้เสียหายและแสงไฟรถจักรยานยนต์ที่เล่นสวนมากับแสงจันทร์ แต่โดยข้อเท็จจริงแล้วแสงไฟรถจักรยานยนต์ของผู้เสียหายย่อมพุ่งไปข้างหน้า จึงไม่สว่างพอที่จะทำให้ผู้เสียหายเห็นหน้าคนร้ายที่ขับและนั่งซ้อนท้ายรถจักรยานยนต์ที่แข่งรถจักรยานยนต์ได้ ส่วนแสงจันทร์ก็มีความสว่างน้อย ไม่พอจะเห็นหน้าคนร้ายได้ ผู้เสียหายชี้ตัวจำเลยว่าเป็นคนร้ายที่ขับรถจักรยานยนต์ แต่กลับเบิกความตอบคำถามค้านว่าตอนที่ชี้ตัวนั้นเพิ่งรู้ว่าจำเลยเป็นคนขี่ที่ตนรู้จักมาก่อน ดังนั้นหากผู้เสียหายจำคนร้ายได้จริง ก็น่าจะบอกชื่อคนร้ายได้ในวันเกิดเหตุ คำเบิกความของผู้เสียหายจึงมีพิรุธไม่น่าเชื่อ ช่วงเวลาที่คนร้าย นั่งซ้อนรถจักรยานยนต์ลงจากรถมาถึรถจักรยานยนต์ของผู้เสียหายทันทีจน ป. พยานและรถตกลงไปใน คูน้ำข้างทางทำให้โอกาสที่ ป. จะเห็นและจำหน้าคนร้ายที่ขับรถจักรยานยนต์มีน้อย เมื่อพยานหลักฐานโจทก์มีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยเป็นคนร้ายกระทำผิดตามฟ้องโจทก์หรือไม่ จึงต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๘๔/๒๕๓๘ ขณะผู้เสียหายซื้อมะม่วงโดยยืนหันหน้าเข้าหาแผงขายผลไม้นักคนร้ายเข้ามาทางด้านหลังของผู้เสียหาย และเมื่อถอดสร้อยคอทองคำได้แล้วก็หันหลังวิ่งหนีไป ผู้เสียหายจึงไม่มีโอกาสที่จะเห็นหน้าคนร้ายได้ ที่ผู้เสียหายเบิกความว่าเห็นหน้าคนร้ายจึงไม่เชื่อว่าเป็นความ

* ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์

อาจารย์พิเศษคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

จริง จำเลยเป็นคนงานรับจ้างอยู่ที่อุ้มอภิมงคลและอ้างว่าเหตุที่ไม่ได้ไปสถานีตำรวจขณะที่เจ้าพนักงานตำรวจไปนำคนงานในอุ้มอภิมงคลที่สถานีตำรวจครั้งแรกเพราะจำเลยกำลังชักฝ้ายยังไม่เสร็จและเจ้าพนักงานตำรวจบอกให้ ฝ้าอยู่ก่อนหากจำเลยเป็นคนร้ายจริงเมื่อเจ้าพนักงานตำรวจกลับไปแล้วเชื่อว่าจำเลยจะต้องหลบหนี คงไม่อยู่ให้เจ้าพนักงานตำรวจมาตามเป็นครั้งที่ ๒ เหตุที่จำเลยมิได้ไปกับเจ้าพนักงานตำรวจครั้งแรก หาได้เป็นข้อพิรุธที่จะแสดงให้เห็นว่าจำเลยเป็นคนร้ายไม่ พยานหลักฐานของโจทก์ที่สืบมายังฟังไม่ได้ว่าจำเลยเป็นคนร้าย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๑๒/๒๕๓๔ บริเวณที่เกิดเหตุมีแสงสว่างจากไฟฟ้าที่หน้าร้านค้าและเสาไฟฟ้าสาธารณะซึ่งปักอยู่เป็นระยะๆ น่าเชื่อว่าบริเวณที่เกิดเหตุมีแสงสว่างมากพอที่ผู้เสียหายที่ ๑ กับ ส. จะสามารถมองเห็นเหตุการณ์ต่างๆ ได้ชัดเจนประกอบกับ ส. รู้จักกับจำเลยมาก่อนทั้งก่อนเกิดเหตุประมาณ ๑ ชั่วโมงจำเลยขับรถจักรยานยนต์มี ธ. นั่งซ้อนท้ายไปพบผู้เสียหายที่ ๑ กับ ส. และ ส. ได้พูดคุยกับจำเลยด้วยก่อนที่จะเกิดเหตุ ธ. ใช้อาวุธปืนยิงผู้เสียหายทั้งสองโดยจำเลยเป็นผู้ขับรถจักรยานยนต์ให้ ธ. นั่งซ้อนท้ายไป จึงเชื่อว่าผู้เสียหายที่ ๑ กับ ส. มีโอกาสเห็นและจำคนร้ายได้

คำพิพากษาศาลฎีกาข้างต้นได้ปึงชี้ถึงเหตุผลในการวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงว่าจำเลยใช้คนร้ายหรือไม่ และเป็นเหตุผลที่อยู่ในระดับมาตรฐานดังกล่าวทำให้คำพิพากษามันคงน่าเชื่อถือควรค่าแก่การเป็นบรรทัดฐานในการวินิจฉัยคดีที่มีข้อเท็จจริงเหมือนหรือคล้ายคลึงกัน มีคำพิพากษาศาลฎีกาบางฉบับพยายามอธิบายหลักแห่งเหตุผลในการวินิจฉัยคดี เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๓๔๘/๒๕๔๑ วินิจฉัยว่าในการวินิจฉัยคดี ศาลย่อมพิเคราะห์พยานหลักฐานไปตามหลักกฎหมาย และหลักความเป็นไปได้ตามธรรมชาติของพยานหลักฐานว่าสอดคล้องกับเหตุผลหรือไม่ ถูกต้องตามหลักวิชาการหรือไม่ มีเหตุสงสัยตามสมควรหรือไม่ ฯลฯ ฉะนั้นหากศาลเชื่อหรือไม่เชื่อพยานหลักฐานของคู่ความฝ่ายใดแล้วก็ชอบที่จะหยิบยกเหตุผลขึ้นวินิจฉัยว่าเชื่อเพราะอะไร ไม่เชื่อเพราะอะไร ในบางครั้งข้อเท็จจริงที่สอดคล้องต้องกันก็ยังไม่เป็นเหตุผลเพียงพอที่ทำให้ศาลเชื่อได้หากประมวลข้อเท็จจริงนั้นแล้วยังไม่สมเหตุสมผลกัน เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๗๑/๒๕๔๐ พฤติการณ์ของพยานที่ยินยอมออกจากบ้านไปกับจำเลยในยามค่ำมืดสว่างเลยกำหนดเวลาที่บุคคลทั่วไปจะรับประทานขนมโดยยินยอมปฏิบัติตามคำสั่งของจำเลยทุกประการไม่ว่าจำเลยจะสั่งให้ขับรถจักรยานยนต์ไปในทิศทางใดและจอดหยุดรอ ณ ที่ใด แม้จะให้นารถจักรยานยนต์ไปซ้อนไว้ในคูข้างถนนและฝารถจักรยานยนต์ไว้ ขณะที่จำเลยกับพวกนำถุงปุ๋ยเข้าไปในโรงเรียนที่เกิดเหตุพยานก็ยินยอมปฏิบัติตามโดยดี อีกทั้งไม่ได้แสดงอาการตื่นเต้นตกใจเมื่อไฟไหม้โรงเรียน แต่กลับขับรถจักรยานยนต์พาจำเลยกับพวกไปส่งยังสถานที่จำเลยซ่อนรถจักรยานยนต์ของตนไว้ ทั้งๆ ที่ทราบดีว่าจำเลยกับพวกวางเพลิง พฤติการณ์ดังกล่าวจึงเป็นการผิดปกติวิสัยของบุคคลผู้ถูกหลอกลวงให้เดินทางไปกับคนร้าย และพบการกระทำความผิดที่ร้ายแรงเพราะโดยสัญชาตญาณของผู้ที่ประสบเหตุร้ายแรงดังกล่าวและในฐานะที่เป็นชาวมุสลิมเช่นเดียวกับประชาชนส่วนใหญ่ในละแวกที่เกิดเหตุพยานน่าจะร้องตะโกนบอกให้ประชาชนเหล่านั้นทราบเพื่อจะได้ช่วยกันดับเพลิงและแจ้งให้เจ้าหน้าที่บ้านเมืองทราบในโอกาสต่อมา แต่ไม่ปรากฏว่าพยานได้ดำเนินการใดๆ คงเก็บงำไว้เป็นเวลานานถึง

๒ วัน จึงเล่าให้ ส. เพื่อนร่วมงานฟังเป็นการเปิดเผยถึงความรู้สึกของบุคคลผู้อยู่ในภาวะเช่นพยานจะพึงกระทำ จึงเป็นการส่อพิรุณว่าพยานอาจจะไม่รู้เหตุการณ์ดังที่เบิกความ ในคืนเกิดเหตุนอกจากจะมีการวางเพลิงโรงเรียน ที่เกิดเหตุแล้วยังมีการวางเพลิงโรงเรียนอื่น ในเขตจังหวัดสงขลา ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ในเวลาเดียวกัน ใช้วิธีการและวัสดุเชื้อเพลิงเหมือนๆ กันอีกถึง ๓๗ แห่ง เชื่อว่าเป็นการกระทำของกลุ่ม ขบวนการก่อการร้ายเดียวกันซึ่งดำเนินงานอย่างมีระบบโดยวางแผนกำหนดตัวบุคคลวิธีการปฏิบัติ ตลอด ถึงวัสดุเชื้อเพลิงที่ใช้ไว้อย่างรอบครอบและรัดกุม งานก่อการร้ายจึงสำเร็จลุล่วงไปได้ ตัวบุคคลผู้ดำเนินงาน จึงน่าจะเป็นผู้ที่อยู่ในขบวนการเดียวกันและไว้วางใจได้ ไม่มีเหตุอันใดที่จะชักชวนบุคคลอื่นซึ่งอยู่นอกขบวนการให้เข้ามาทำงานเพราะอาจทำให้แผนงานที่กำหนดไว้เสียหาย และยังเป็นการเปิดเผยความลับ ของขบวนการแก่บุคคลภายนอกอีกด้วย ฉะนั้นคำเบิกความของพยานจึงขัดต่อเหตุผลไม่น่าเชื่อถือ พยานหลักฐานโจทก์มีเหตุสงสัยตามสมควรว่าจำเลยเป็นคนร้ายรายนี้หรือไม่ จึงยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๗ วรรคสอง

หากปัญหาข้อเท็จจริงในคดีใดต้องอาศัยองค์ความรู้ที่ลึกซึ้งเฉพาะด้าน เช่น วิทยาศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ ภูมิศาสตร์ เป็นต้น แล้วศาลพึงต้องระมัดระวังเหตุผลในการวินิจฉัยคดี เพราะอาจเกิดคลาดเคลื่อนไม่สอดคล้องกับองค์ความรู้ดังกล่าวได้ ฉะนั้นพยานผู้เชี่ยวชาญจึงมีความจำเป็นแก่รูปคดี เช่นนี้ซึ่งศาลควรนำมาพิจารณาประกอบกับหลักปฏิบัติในเรื่องภาระการพิสูจน์ตามกฎหมาย จึงจะทำให้เหตุผลในการวินิจฉัยคดีมีความมั่นคงน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๘๗/๒๕๔๔ จำเลยรับว่าได้รับประกันชีวิตให้แก่ผู้ขอเอาประกันภัยในนาม “ส.” แล้ว แต่กล่าวอ้างว่าผู้ขอเอาประกันภัยตามคำขอเอกสารหมาย จ.๑๕ และ จ.๑๖ ไม่ใช่ ส. ลายมือชื่อในเอกสารดังกล่าวมิใช่ลายมือชื่อของ ส. ภาระการพิสูจน์ประเด็นนี้จึงตกแก่จำเลย เมื่อปรากฏว่าพยานจำเลยมีเพียงพนักงานของจำเลยเบิกความว่าจำเลยปฏิเสธคำขอเอาประกันภัยของ ส. ไปแล้วลายมือชื่อในคำขอเอาประกันภัยมิใช่ลายมือชื่อของ ส. โดยได้ให้ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบแล้วแต่จำเลยมิได้ นำผู้เชี่ยวชาญมาเบิกความยืนยันความเห็นดังกล่าวต่อศาล ความเห็นเกี่ยวกับลายมือชื่อจึงมีเพียงคำเบิกความลอยๆ ศาลฎีกาตรวจพิเคราะห์ลายมือชื่อในคำขอเอาประกันภัยเปรียบเทียบกับลายมือชื่อของ ส. ในเอกสารอื่นหลายฉบับแล้วปรากฏว่าแม้แต่ลายมือชื่อที่แท้จริงของ ส. ในเอกสารแต่ละฉบับดังกล่าว ยังไม่เหมือนกันเสียทีเดียวเมื่อเป็นเช่นนี้จึงยากที่จะชี้ชัดลงไปได้ว่ามิใช่ลายมือชื่อของบุคคลคนเดียวกันหรือไม่ เพราะต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้เฉพาะด้านทำการตรวจพิสูจน์แต่จำเลยก็ทำได้นำผู้เชี่ยวชาญที่อ้างมานาสืบต่อศาลไม่ ส่วนข้อเท็จจริงอื่นที่อ้างว่าเป็นพิรุณ เช่นโจทก์จัดทะเบียนสมรสกับ ส. ได้เพียงสองวันก่อนการขอเอาประกันชีวิตหรือฐานะของโจทก์และ ส. เป็นต้นก็ยังไม่เกิดผลเพียงพอให้รับฟังว่า ส. มิได้เป็นผู้เอาประกันชีวิตต่อจำเลย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๕๓/๒๕๔๕ การทางพิเศษแห่งประเทศไทยมีการตรวจสอบการปฏิบัติงานของพนักงานเก็บเงินทุกคน โดยให้พนักงานเก็บเงินกดแป้นพิมพ์เครื่องคอมพิวเตอร์ตามประเภทของรถที่ผ่านและประเภทของการจ่ายเงิน หากไม่กดจะไม่มีการจ่ายเงินปรากฏในเครื่องคอมพิวเตอร์ แต่เครื่อง

ตรวจจับที่พื้นถนนจะเป็นตัวฟ้องว่ามีรถผ่านโดยมีเสียงสัญญาณดังขึ้นและพนักงานควบคุมจะทราบเพราะเครื่องทำงานไม่ครบวงจร ดังนั้น การที่จำเลยรับเงินจากรถที่วิ่งผ่านทางด่วนแล้วไม่กดเป็นพิมพ์เครื่องคอมพิวเตอร์ หรือกดเป็นพิมพ์แล้วเครื่องคอมพิวเตอร์ไม่ทำงานตามที่จำเลยกล่าวอ้าง เครื่องตรวจจับที่พื้นถนนจะตรวจนับจำนวนรถที่วิ่งผ่านเอง แต่เมื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาเปรียบเทียบกันแล้วปรากฏว่าจำเลย ส่งเงินขาดจำนวน ๘ ครั้ง เป็นเงิน ๑๕๓,๗๐๐ บาท แม้ว่าจะไม่มีพยานบุคคลมายืนยันว่าจำเลยเบียดบังเงิน ค่าผ่านทาง แต่เมื่อจำเลยซึ่งเป็นเจ้าพนักงานมีหน้าที่รักษาเงินโดยชอบแม้จะเป็นระยะเวลาอันสั้น รวมทั้งเป็นผู้รับเงินและรวบรวมนำส่งต่อไปอันถือว่าเป็นการจัดการทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๗ ได้รับเงินค่าผ่านทางมาแล้วและไม่ส่งเงินให้ครบ จึงถือว่าเป็นการเบียดบังเอาทรัพย์สินนั้นเป็นของตนโดยทุจริตแล้ว ที่จำเลยอ้างว่าจำนวนเงินตามใบส่งตรงกับต้นข้าวใบเสร็จรับเงินอันเป็นสิ่งที่แสดงว่าจำเลยมิได้ทุจริตนั้น ก็เป็นเรื่องที่จำเลยได้รับใบเสร็จรับเงินมาเพื่อจ่ายให้แก่รถที่ใช้ทางด่วนทุกคน หากผู้ใช้ทางด่วนไม่ต้องการใบเสร็จรับเงิน จำเลยต้องฉีกใบเสร็จรับเงินนั้นด้วย แต่ในกรณีของจำเลยปรากฏว่าจำนวนรถ ที่วิ่งผ่านมาปริมาณมากกว่าจำนวนใบเสร็จรับเงินที่จำเลยฉีกแสดงว่าจำเลยรับเงินมากกว่าจำนวนใบเสร็จรับเงินที่จำเลยฉีกออกไป ฉะนั้น แม้จำนวนเงินที่จำเลยส่งจะตรงกับจำนวนใบเสร็จรับเงินก็ได้เป็นการยืนยันว่าจำเลยไม่ได้ทุจริตแต่อย่างใด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๖๒๑/๒๕๕๑ เมื่อน้ำที่โจทก์สูบเข้าไปในบ่อตกปลาของโจทก์เป็นน้ำที่มีสารพิษอันเนื่องจากโรงงานของจำเลยปล่อยน้ำทิ้งลงสู่คูน้ำสาธารณะและเป็นเหตุให้ปลาในบ่อตกปลาของโจทก์ดังกล่าวตาย การที่จำเลยไม่อาจพิสูจน์ให้เห็นว่าน้ำจากโรงงานของจำเลยที่ระบายลงสู่คูน้ำทิ้ง และไหลลงสู่คูน้ำสาธารณะดังกล่าวเป็นน้ำใสและปลอดจากสารเคมีซึ่งเป็นอันตรายต่อสิ่งมีชีวิต รวมทั้งปลาในบ่อตกปลาของโจทก์ ลำพังคำเบิกความลอยๆปราศจากพยานหลักฐานอื่นสนับสนุนโดยเฉพาะพยานผู้เชี่ยวชาญ จึงไม่มีน้ำหนักให้ รับฟัง พยานหลักฐานของโจทก์มีน้ำหนักดีกว่าพยานหลักฐานของจำเลย ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า เหตุที่ปลาในบ่อตกปลาของโจทก์ตายเกิดจากการกระทำละเมิดของจำเลย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๓๔/๒๕๕๓ เครื่องจับเท็จเป็นเพียงเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ที่น่าผล การตอบคำถามของจำเลยมาวิเคราะห์ตามหลักวิชาการแล้วประเมินผลจากการวิเคราะห์นั้นว่าจำเลยพูดจริงหรือพูดเท็จอันมีลักษณะเป็นเพียงความเห็นในทางวิชาการย่อมไม่อาจนำมาพิสูจน์ทราบถึงข้อเท็จจริงอันเกี่ยวกับการกระทำผิดของจำเลยเป็นที่แน่ชัดได้ ต่างกับการพิสูจน์ตัวบุคคลที่อาจพิสูจน์ทราบได้โดยอาศัยเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ เมื่อโจทก์และโจทก์ร่วมไม่มีพยานหลักฐานอื่นมาประกอบให้เห็นว่าจำเลยฆ่าผู้ตายประการใด ลำพังเครื่องจับเท็จและความเห็นของผู้ชำนาญด้านเครื่องจับเท็จยังไม่อาจ รับฟังได้โดยปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยเป็นคนร้ายฆ่าผู้ตาย ต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้แก่จำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๗ วรรคสอง

สำหรับเหตุผลในการวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายนั้นเกี่ยวข้องกับการตีความข้อกฎหมายของศาล ซึ่งมีหลักเกณฑ์ในการตีความ ๒ ประการ คือ

๑) การตีความตามตัวอักษร คือ การอธิบายหรือค้นหาความหมายจากถ้อยคำในตัวบทกฎหมาย

นั้น ๆ เช่น ค้นหาความหมายของถ้อยคำจากพจนานุกรม ถ้าเป็นถ้อยคำศัพท์ทางวิชาการหรือศัพท์เทคนิค ก็ค้นหาความหมายตามที่ใช้กันในวงการวิชาการหรือวงการอาชีพต่าง ๆ หรือพิจารณาจากบทนิยามศัพท์ ตามที่บัญญัติไว้ในตัวบทกฎหมายนั้น

๒) การตีความตามเจตนารมณ์ คือ การค้นหาความหมายของถ้อยคำในตัวบทกฎหมายจากความมุ่งหมายหรือเจตนารมณ์ของกฎหมายนั้น ๆ โดยมีทฤษฎีการตีความ ๒ ทฤษฎี คือทฤษฎีอำนาจอธิปไตย (Subjective Theory) ที่คำนึงถึงเจตจำนงของผู้ร่างกฎหมาย และทฤษฎีอำนาจอภินิหาร (Objective Theory) ซึ่งพิจารณาถ้อยคำในตัวบทกฎหมายเท่าที่จะเปิดช่องให้ทำได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๑๑๑/๒๔๙๗ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๓๔ (ตรงกับ มาตรา ๑๕๖๒) ที่ห้ามฟ้องบุพการี เป็นกฎหมายจำกัดสิทธิ ต้องแปลโดยเคร่งครัด บุพการีไม่หมายความถึงมารดาของภรรยา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๙๔/๒๔๙๘ ประกาศคณะกรรมการฯ ตามพระราชบัญญัติป้องกันการค้ากำไรเกินควร พ.ศ.๒๔๙๐ มาตรา ๘ ห้ามนำไม้ออกนอกเขตเพื่อป้องกันการลักลอบตัดฟันไม้หวงห้าม นั้น ไม่เกี่ยวแก่การค้ากำไรเกินควร เป็นการนอกขอบอำนาจ ผู้ที่ฝ่าฝืนไม่มีความผิด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๘๕/๒๔๙๘ เทศบาลอาจตราเทศบัญญัติเรื่องสะพานทำเทียบเรือสาธารณะ ได้ ตามพระราชบัญญัติเทศบาล มาตรา ๕๔ มาตรา ๗๐ ภายในขอบอำนาจ ไม่ขัดแย้งต่อบทกฎหมาย แต่จะห้ามผู้อื่นมิให้สร้างหรือใช้สะพานทำเทียบเรือในที่ดินของเอกชนคนใดไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๙๐/๒๔๙๘ พระราชกฤษฎีกาสงวนป่าคุ้มครองระบบต่าบลคลองกระบือ แต่แผนที่ท้ายพระราชกฤษฎีกากินถึงตำบลปากพ่องฝั่งตะวันตกด้วย ดังนั้น ต้องบังคับตามข้อความในพระราชกฤษฎีกานั้น จะเลยถึงตำบลอื่นตามแผนที่ด้วยไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๖๗๗/๒๔๙๘ ประกาศห้ามนำเนื้อสุกรเข้าในเขตเทศบาลจะทำให้รายได้ของเทศบาลตกต่ำและไม่ปลอดภัยแก่สวัสดิภาพของผู้บริโภค ไม่เกี่ยวกับการป้องกันการการค้ากำไรเกินควร เป็นประกาศโดยปราศจากอำนาจนอกเหนือไปจากตัวบทกฎหมายซึ่งได้บัญญัติไว้ การฝ่าฝืนไม่เป็นความผิด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๐๑๒/๒๕๐๓ ออกประกาศหรือสั่งเป็นหนังสือ ในมาตรา ๑๘(๑) แห่งพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ.๒๔๙๙ คำว่า “ออกประกาศ” หมายความว่าออกประกาศเป็นหนังสือ ให้ออกประกาศด้วยวาจาก็ได้ไม่ เพราะมาตรานี้มุ่งบังคับเข้ากับประชาชน ถ้าตีความว่าออกประกาศด้วยวาจาก็ใช้ได้ ก็ย่อมปราศจากหลักฐานและเป็นช่องทางให้ได้เถียงกันได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๒๙๑/๒๕๕๑ บ้านของกลางทั้ง ๒ หลังที่จำลองปลูกสร้างขึ้นในเขตอุทยานแห่งชาติ มิใช่เครื่องมือ อาวุธ สัตว์พาหนะ ยานพาหนะ หรือเครื่องจักรกลใดๆ ซึ่งบุคคลได้ใช้ในการกระทำความผิด หรือได้ใช้เป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิดโดยตรงตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ มาตรา ๔๗ ทวิ พ.ร.บ. อุทยานแห่งชาติ มาตรา ๒๙ ป.ที่ดินมาตรา ๑๐๘ ทวิ วรรคห้า จึงไม่อากริบได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๑๗๗/๒๕๕๒ พ.ร.บ. คณะสงฆ์ฯ มิได้บัญญัติว่าที่ดินที่จะเป็นที่ธรณีสงฆ์จะต้องเป็นที่ดินมีโฉนดเท่านั้น ดังนั้น ที่ดินที่มีเพียงสิทธิครอบครองก็สามารถเป็นที่ธรณีสงฆ์ได้

เมื่อมีการยกให้ที่ดินที่มีเพียงการครอบครองให้แก่วัด ที่ดินดังกล่าวก็ตกเป็นที่ธรณีสงฆ์ แม้ต่อมาผู้แทนของวัดซึ่งเป็นเจ้าของที่ธรณีสงฆ์ไม่ทราบว่าเป็นที่ดินดังกล่าวเป็นที่ธรณีสงฆ์ก็หาทำให้ที่ดินดังกล่าวหลุดพ้นจากการเป็นที่ธรณีสงฆ์ได้อย่างไร

ส่วนการตีความสัญญานั้นศาลจะตีความกรณีที่ข้อความตามสัญญายังไม่ชัดเจนแน่นอน กำกวม เคลือบแคลงสงสัย หรือมีความหมายได้หลายนัย โดยมีหลักการวินิจฉัยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๐ มาตรา ๑๑ และมาตรา ๑๗๑ ซึ่งได้แก่

- ๑) ให้ฟังเสียงถึงเจตนาอันแท้จริงยิ่งกว่าถ้อยคำสำนวนหรือตัวอักษร
- ๒) ให้ตีความตามนัยที่จะทำให้เป็นผลบังคับได้กว่านัยที่ไร้ผล
- ๓) กรณีมีข้อสงสัยให้ตีความในทางที่เป็นคุณแก่คู่กรณีที่ต้องเสียในมูลหนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๐๒๙/๒๔๘๕ การตีความในพินัยกรรมต้องพยายามให้ได้เจตนาอันใกล้เคียงของเจ้ามรดก จะถือเอาเครื่องวัดตามตัวหนังสือเสมอไปหาได้ไม่ เว้นแต่เจตนาตามตัวหนังสือที่ได้แสดงออกจะชัดเจนแน่นอน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๘๗/๒๔๘๘ สัญญายอมความมีความว่า โจทก์ยอมให้ที่พิพาทหมายเลข ๓ กับที่พิพาทหมายเลข ๑ กับที่หมายเลข ๒ โจทก์จำเลยตกลงกันแบ่งคนละครึ่งนั้น หมายความว่า ที่หมายเลข ๓ และหมายเลข ๑ โจทก์ยอมยกให้จำเลย ส่วนหมายเลข ๒ แบ่งกันคนละครึ่ง ไม่ใช่ตกลงแบ่งครึ่งทั้งสามแปลง

